

SISÄLLYS

KIITOKSET	11
I. TAUSTAA JA JOHDANTOA KIRJAAN	12
II. HALLINTO- JA VALTAJÄRJESTELMÄT	17
HALLINTO- JA VALTAJÄRJESTELMIEN JA KANSALAISTEN SUHDE	18
<i>Vaalit ja kansalaisten vaikutusmahdollisuudet</i>	20
KORRUPTIO JA SUOSINTA-SYRJINTÄ -KULTTUURI JOHTAVAT HUONOON HALLINTOON SEKÄ PERUS- JA IHMISOIKEUKSIEN LOUKKAAMISEEN	24
<i>Korruption monet kasvot</i>	25
<i>Korruption esiintymismuotoina suosinta ja syrjintä</i>	28
Erilaisia suosinnan ja syrjinnän esiintymismuotoja viranomaistoiminnassa 28 Yleismaailmallisin suosinnan ja syrjinnän syy: sukupuoli 30 Suosinnan ja syrjinnän seuraukset ja ylläpitämisen keinot 31	
HALLINTO- JA VALTAJÄRJESTELMISSÄ TOIMIVIEN PUOLUEIDEN JA VERKOSTOJEN EETTISESTÄ VASTUUTIE TOISUUDESTA	34
<i>Puoluetoinnin eettisen vastuutietoisuuden ja ihmisyyden tila</i>	34
Puolueet ja vaalivilppi 35 Puoluekenttä: oikeisto-vasemmisto -akseli 36 Puoluepolitiikasta, hallinnosta ja median roolista 39 Puoluepolitiikan rajallisuudesta 40	
<i>Hallinnossa toimivat ja vaikuttavat verkostot</i>	44
Hyvä veli -verkostot 45 Nepotismiin, varallisuuteen ja muihin intresseihin perustuvat verkostot 47	
KANSAKUNTIEN HALLITUSTEN JA JOHTAJIEN EETTISESTÄ VASTUUTIE TOISUUDESTA	48
<i>Maan johdon suhde kansalaisiin eri hallinto- ja valtajärjestelmissä</i>	48
Yhteisöön, ideologiaan ja uskoon perustuvat suosinta-syrjintä -kulttuurit 51 Rotuun, etnisyyteen ja sukupuoleen perustuvat suosinta-syrjintä -kulttuurit 54	
<i>Kansakuntien varoista sekä niiden keräämisestä ja käyttämisestä: omaksi vai kokonaisuuden eduksi?</i>	57
<i>Oikeusvaltioperiaatteiden toteutuminen kansakunnissa ja niiden oikeusjärjestelmissä</i>	61
Pohjoismaiset oikeusjärjestelmät – oikeusvaltioperiaatteiden noudattamisen mallimaat? 62 Maailman heikoimmin oikeusvaltioperiaatteita noudattavat maat 65 Mitkä tekijät tekevät valtiosta oikeusvaltion? 70	
<i>Kansakuntien väliset suhteet</i>	73
Kansakuntien välinen yhteistyö: demokratia ja avoimuus vs. autoritaarisuus ja sulkeutuneisuus 73	
ALUEELLISESTI MERKITTÄVÄT KANSAINVÄLISET JÄRJESTÖT JA NIIDEN AJAMA POLITIikka HALLINTOKYSYMYKSISSÄ	78

<i>Poliittisina tavoitteina hyvä hallinto, vakaus, demokratia, yhtenäisyys, ihmisoikeudet ja oikeusvaltio</i>	79
<i>Alueellisten järjestöjen institutionaaliset heikkoudet ja jäsenmaiden intressiristiriidat murentavat niiden poliittisia tavoitteita ja vaikutusvaltaa</i>	83
JOHTOPÄÄTÖKSET: UUTEEN, KESTÄVÄMPÄÄN MAAILMANJÄRJESTYKSEEN JOHTAVIA HALLINTO- JA VALTAJÄRJESTELMIEN RAKENTEITA JA KÄYTÄNTÖJÄ	87
III. TYÖ- JA TALOUSELÄMÄ	95
MATERIALISOITUVAT ARVOT TYÖ- JA TALOUSELÄMÄSSÄ	96
<i>Kohtuuttomat palkitsemisjärjestelmät</i>	100
<i>Tulevatko onnellisuus ja hyvinvointi pitkistä työpäivistä ja jatkuvasta talouskasvusta?</i>	103
<i>Itsekeskeinen voiton tavoittelu vaiko oikeudenmukaisemmat työehdot ja paremmat työskentelyolosuhteet?</i>	106
TYÖ- JA TALOUSELÄMÄN TEKNOLOGISOITUMINEN EETTISESTI TARKASTELTUNA	111
YHTEISÖJEN EETTINEN VASTUUTIE TOISUUS TYÖ- JA TALOUSELÄMÄSSÄ	117
<i>Perheet työssä ja taloudessa yksilökeskeisissä ja yhteisökeskeisissä kulttuureissa</i>	118
<i>Naiset ja miehet työ- ja talouselämässä – kaukana tasa-arvo 121 Vierastyöläisyys – parempien tulojen perässä 128 Varallisuus ja tulot sekä materialismi määräävät perheen kulutuskäyttäytymistä 132</i>	
<i>Virallisella ja epävirallisella sektoreilla toimivien yritysten eettisyydestä</i>	136
<i>Verojen maksu ja lakien noudattaminen – niiden välttely yleistä 136 Hyväksikäytetyt työntekijät: lapset ja naiset 139 Ulkomaalaisten työntekijöiden monet haasteet 143 Eettisesti vastuutietoisien yrityksen toimintaedellytyksistä 146</i>	
<i>Tämän päivän työyhteisön toimintakulttuurista – onko se eettistä?</i>	147
<i>Syrjivistä henkilöstörakenteista – erityisesti sukupuolinäkökulmasta 149 Johtamistavan ja teknologian vaikutukset työyhteisöön 150 Talouskasvun ja voitontavoittelun vaikutukset työyhteisöön ja laajemminkin 155</i>	
<i>Ay-liikkeen asema ja toiminta</i>	158
<i>Ay-liikkeen toiminnasta Suomessa ja Yhdysvalloissa 159 Ay-liikkeen toiminnasta autoritaarisissa ja oligarkkisissa maissa 162 Ay-liikkeestä uudessa, kestävämmässä maailmanjärjestyksessä 164</i>	
<i>Pankkitoiminnan muutos: turvallisesta talletuspankkitoiminnasta riskipitoiseen kaupankäyntipankkitoimintaan</i>	165
<i>Ylimitoitettut luotonotot ja -annot ja niistä seuranneet pankki- ja finanssikriisit sekä lamat 170 Millä keinoilla pankkitoiminnasta eettisempää? 174</i>	
KANSAKUNTIEN EETTINEN VASTUUTIE TOISUUS TYÖ- JA TALOUSPOLITIIKASSA	177
<i>Yhdysvaltain, Suomen ja Kiinan erilaiset talousjärjestelmät, mutta samat päämäärät: jatkuva talouskasvu ja syvenevä materialismi</i>	177
<i>Köyhien kehittyvien maiden ongelmana epävirallinen talous ja suuret tuloerot ja ratkaisuna kattava veronkantojärjestelmä ja tulojen uudelleenjakopolitiikka</i>	184
<i>Ovatko kansakuntien luotonotot kokonaisuuden näkökulmasta eettisiä?</i>	188
<i>Kehitysapu: eettisesti vastuullista vai ei?</i>	194
<i>Keskitetyn ja hajautetun työehtosopimusmenettelyn eettisyydestä</i>	203

Suomalaisesta työehtosopimusmenettelystä 204 Yhdysvaltain, arabimaiden ja kehittyvien maiden työehtosopimusproblematiikkaa 206 Yleistä pohdintaa työehtosopimusmenettelyjen eettisyydestä 209	
<i>Ovatko kansakuntien työpolitiikat eettisesti vastuullisia?</i>	211
Suomen työpolitiikasta – sen veturina jatkuva talouskasvu ja seurauksina lisääntyvät huonovointisuus ja materiaorjuus 212 Arabimaiden patriootinen työpolitiikka ja köyhien kehittyvien maiden tehoton työpolitiikka – seurauksena työntekijöiden heikot ihmisoikeudet 216 Miten kohti eettisesti kestävämpää työpolitiikkaa? 222	
KANSAINVÄLISTEN TOIMIJOIDEN EETTINEN VASTUUTIE TOISUUS TYÖHÖN JA TALOUTEEN LIITTYVISSÄ KYSYMYKSISSÄ	224
<i>Kansainvälinen työjärjestö (ILO) työelämän universaalien peruseriaatteiden ja oikeuksien puolesta</i>	225
<i>Kansainvälisen valuuttarahaston (IMF) tavoitteena edistää talouskehitystä ja rahoitusmarkkinoiden vakautta</i>	230
Kansainvälisten rahoitusmarkkinoiden vakauden ja talouskasvun varmistaminen seuranta- ja konsultaatiotyöllä 231 Maksuvaikeuksissa olevien maiden luotottaminen 235 Esimerkitapauksena Sambian luototus 239 IMF:n luototustoiminnan eettisyyden arviointia 247	
<i>Monikansallisten yritysten eettisestä vastuutietoisuudesta</i>	250
Työntekijöiden asemasta monikansallisissa yrityksissä 253 Monikansallisen yritystoiminnan yleisimpiä epäkohtia ja laittomuuksia 258 Verovälttelyä ja keinot sen ehkäisemiseksi 262 Yritysvastuuta lisäävistä valvonta- ja sääntelytoimista 266 Monikansallisten yritysten eettisyyden arviointia 269	
JOHTOPÄÄTÖKSET: TYÖ- JA TALOUSELÄMÄN EETTISYYDEN ARVIOINTIA	272
<i>Keskeisimmät epäeettisen ihmisyyden muodot työ- ja talouselämässä – polkuna kohti laajenevaa ja syvenevää kurjistumista</i>	273
<i>Keskeisimmät eettisen ihmisyyden muodot työ- ja talouselämässä – polkuna kohti uutta, kestävämpää maailmanjärjestystä</i>	281
IV. YMPÄRISTÖ	288
YKSILÖN SUHDE YMPÄRISTÖÖN ON MATERIALISOITUNUT	288
<i>Kasvava kulutus – ja sen seurausvaikutukset</i>	289
<i>Ympäristötietoisuus on vielä aivan liian vähäistä</i>	293
YHTEISÖJEN EETTINEN VASTUUTIE TOISUUS YMPÄRISTÖKYSYMYKSISSÄ	296
<i>Perheen suhde ympäristöön – eettisesti vastuutietoista vai ei?</i>	297
Materialistisen kehityksen vaikutus perheen luontosuhteeseen ja elämäntapaan 297 Köyhien kehittyvien maiden ja rikkaiden kehittyneiden maiden perheiden kulutuskäyttäytymisestä ja jätetuotannosta 299 Perheet – miten kestävämmiin eteenpäin? 303	
<i>Maatalousyrittäjät – tehomaatalous ympäristöä ja ihmistä vastaan?</i>	306
Peltojen työstämistavat ja niiden ympäristövaikutukset 306 Maaperän muokkausmenetelmät ja niiden vaikutukset 310 Torjunta-aineiden käyttö ja vaikutukset – vaihtoehtona sekaviljely 313 Antibiootit eläinten hoidossa jatkuvassa kasvussa – mitä siitä seuraa ja onko vaihtoehtoja? 319 Minkälainen	

elinympäristö olisi nautaeläimelle paras? 325 Ovatko maatalousyrittäjät eettisesti riittävän vastuutietoisia ympäristökysymyksissä? 330	
<i>Metsät ja metsän käyttäjät – käytetäänkö metsiä vastuullisesti?</i>	334
Amazonin sademetsä – uhkana taloudellista hyötyä etsivä ihmisyyys 336 Pohdintaa metsistä ja eettisesti vastuutietoisesta metsien käytöstä 341	
<i>Maailman monimuotoiset vesistöt – uhkana tämän päivän ihmisyyys?</i>	343
Kalastuksen monet muodot ja seurausvaikutukset 346 Maalta peräisin olevat jätepäästöt vesistöissä 351 Laivaliikenteen ympäristövaikutukset 355 Öljyn päätyminen vesistöön ja sen vaikutukset 360 Ilmastomuutoksen vaikutuksesta meret lämpenevät ja happamoituvat 365 Ilmastomuutoksen vaikutus merivirtoihin ja merenpinnan kohoaminen 369 Mikä on vesistöjen tila tulevaisuudessa, jos jatkamme nykyisellä tavalla? 374	
<i>Muuttuva ilmasto – syyt, seurausvaikutukset ja tulevaisuuden näkymät</i>	382
Ilmasto ja ilmastomuutoksen syyt 383 Hiilidioksidipäästöjen keskeiset lähteet – fossiiliset polttoaineet, maankäytön muutokset ja teollisuusprosessit 387 Metaanipäästöjen keskeiset lähteet – fossiiliset polttoaineet, maatalous, jätteet ja kosteikot 397 Dityppioksidin ja F-kaasujen keskeiset päästölähteet 403 Ilmastomuutoksen seurausvaikutukset 406 Tulevaisuuden näkymät riippuvat ihmiskunnan valinnoista 410	
UUSIUTUVAT ENERGIALÄHTEET – EETTISEN VASTUUTIEOISUUDEN JA KESTÄVYYDEN NÄKÖKULMISTA	426
<i>Vesivoimalaitokset – laajat ja pitkäkestoiset ympäristövaikutukset</i>	428
<i>Valtameret energialähteenä</i>	432
Aaltoenergia ja aaltovoimalat 433 Vuorovesienergia ja vuorovesivoimalat 441	
<i>Tuulienergia ja tuulivoimalat</i>	447
Tuulivoimalan vaikutuksista 453	
<i>Energialähteenä Auringon säteily</i>	457
Sähkön tuottaminen aurinkoenergialla 459 Lämmön tuottaminen aurinko-energialla 462 Aurinkoteknologian etuja ja haittoja 468	
<i>Energialähteenä geoterminen lämpö</i>	471
Geotermiset sovellukset sähkön- ja lämmöntuotantoon 473 Geotermisen energiantuotannon etuja ja haittoja 481	
<i>Uusiutuvien energialähteiden vertailua eettisyyden ja kestävyys näkökulmasta ja käyttöönoton haasteet</i>	487
KANSAKUNNAT JA YMPÄRISTÖPOLITIikka	492
<i>Kansakuntien ilmastopolitiikkaa – ovatko toimet riittäviä ilmastomuutoksen hillitsemiseen ja pysäyttämiseen entä siihen sopeutumiseen?</i>	493
Ilmastomuutoksen hillitsemispolitiikasta 500 Sopeutumispolitiikasta ilmastomuutokseen 510 Kansakunnat valinnan edessä – riittävät ja nopeat päästövähennykset vai ei? 517	
<i>Kansakuntien vesistöpolitiikasta – alueellisen tason toimista kansallisen tason toimiin</i>	520
Välimeren alueen vesistöyhteistyö – pelkkää politiikkaa ilman todellisia tuloksia? 522 Itämeren tila – menossa parempaan suuntaan? Esimerkkinä Suomen politiikka 530 Niili – Egyptin ja Etiopian suhteen ristiriidan kohde 534	

Kiinan ja Kanadan vesistöpolitiikasta – tavoitteet korkealla, mutta niihin on vielä matkaa 537 Kansallisen vesistöpolitiikan arviointia eettisen vastuutietoisuuden näkökulmasta 545	
<i>Kansakuntien luontoympäristöpolitiikkaa – tapauksina Suomi, Intia ja Yhdysvallat</i>	549
Suomen, Intian ja Yhdysvaltain metsät 551 Suomen, Intian ja Yhdysvaltain luonnontilaiset kosteikot heikkenemään ja vähenemään päin – miksi? 571	
<i>Mihin hallitusten poliittiset linjaukset ja toimet johtavat ympäristön tilan, ja minkälaisiin arvovalintoihin ja eettisen ymmärryksen perusteisiin ne perustuvat?</i>	602
KANSAINVÄLISTEN TOIMIJOIDEN EETTINEN VASTUUTIE TOISUUS YMPÄRISTÖÖN LIITTYVISSÄ KYSYMYKSISSÄ	611
<i>EU, Maailmanpankki ja OECD ja niiden ympäristöpoliittiset toimintakentät</i>	613
Kestävästä kehityksestä kestäväan kasvuun – mahdollon utopia? 618 Ilmastomuutosta koskevat politiikka ja toimet – talouskasvun ehdoilla 625 Luonnon monimuotoisuuteen liittyvät kansainväliset sopimukset EU:n, Maailmanpankin ja OECD:n politiikassa ja toiminnassa 632 Vesistöt – kansainväliset toimet riittämättömiä? 638 Metsiä koskevat tavoitteet – metsät yksipuolistuvat ja nuortuvat 641 EU:n, Maailmanpankin ja OECD:n muita keinoja luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseksi 644	
<i>Monikansalliset yritykset – kauniit ympäristöohjelmat, mutta riittämättömät toimet</i>	647
Kansainvälisiä ympäristöön liittyviä, yrityksille suunnattuja yhteiskuntavastuusäännöstöjä ja -ohjeistuksia 648 Ovatko Shell, Syngenta ja Del Monte vastuullisia yrityksiä? 654 Monikansalliset yritykset eivät riittävästi välitä ja ota vastuuta liiketoimintansa ympäristövaikutuksista 667	
<i>Kansainväliset kansalaisjärjestöt Greenpeace ja Avaaz ympäristön puolesta yhdessä kansalaisyhteiskunnan kanssa</i>	670
Toiminta ilmastomuutoksen hillitsemiseksi ja pysäyttämiseksi 673 Valtamerten suojelutoimet 676 Metsien suojelutoimet 678 Ruuantuotannon turvaaminen 681	
<i>Kansainvälisten toimijoiden ympäristöpoliittiset toimet – mitkä ovat tulevaisuuden näkymät?</i>	683
JOHTOPÄÄTÖKSET: YMPÄRISTÖN TILA JA YMPÄRISTÖPOLIITTISET TOIMET – MATKALLA KOHTI UUTTA, KESTÄVÄMPÄÄ MAAILMANJÄRJESTYSTÄ?	688

V. SOSIAALISTUMINEN, YKSILÖITYMINEN JA MAAILMANKUVA 696

IHMISKÄSITYS JA EETTINEN YMMÄRRYS YKSILÖ- JA YHTEISÖKESKEISISSÄ KULTTUUREISSA	698
<i>Sosiaalistumisen kautta opittu ihmiskäsitys yksilö- ja yhteisökeskeisissä kulttuureissa</i>	698
<i>Yksilöitymisen ongelmatiikkaa</i>	702
<i>Materialismia, erillisyyttä ja erityisyyttä korostavan maailmankuvan lisääntyminen</i>	707
<i>Eettisen ymmärryksen perusteet määräävät ihmisyden kehityksen suuntaa – itsekeskeisyydestä kohti globaalikansalaisuutta?</i>	712
PERHE SOSIAALISTAJANA YKSILÖ- JA YHTEISÖKESKEISISSÄ KULTTUUREISSA	718
<i>Erilaistuvat perhe- ja elämisen mallit</i>	719
<i>Perhemesmerismi – ihmisyyttä ja perheen tarkoitusta vääristävä vuorovaikutusmalli</i>	724

<i>Sukupuolen mukainen sosiaalistuminen – rajoite vai mahdollisuus?</i>	727
KOULUJÄRJESTELMÄ SOSIAALISTAJANA	730
<i>Tämän päivän koulumaailman tila koulunkäyntimahdollisuuden näkökulmasta</i>	731
<i>Koulutus ja kouluttamattomuus – niiden merkitys ja vaikutus</i>	735
<i>Eettisesti tiedostavan yksilöllisyyden ja elämäntaitojen kehittäminen – oppi-aineiksi kouluun</i>	741
YHTEISÖT – MINKÄLAISEEN MAAILMANKUVAAN NE PERUSTUVAT?	746
<i>Uskonnon ja materialistisen todellisuuskäsityksen suhde ja merkitys länsimaaisessa kulttuurissa</i>	747
<i>Ihmisyyden ongelmina erityisihmisyys, erottautuminen ja erillisyyt</i>	752
<i>Etujoukkomoraalista – vääristynyt lojaalisuusmuoto yhteisöissä</i>	755
<i>Rahan ja vallan intressit eettisyyden arviointiperusteina</i>	759
KANSAKUNNAT – YKSILÖITYMINEN JA MAAILMANKUVA	763
<i>Kansakuntien yksilöitymisproblematiikkaa</i>	763
<i>Materialistisen maailmankuvan ohjaama kansallinen käsitys elämästä ja maailmasta</i>	770
<i>Päättäjien ja kansalaisten välisen suhteen syvenevä kuilu</i>	773
<i>Päättäjien ja kansalaisten välinen suhde toimivissa demokratioissa 773 Johtajien ja kansalaisten välinen suhde heikon demokratian ja autoritaarisissa maissa 777 Perusteet taloudellisten resurssien jakamisessa ja käyttämisessä 779</i>	
<i>Minkälainen maailmankuva ohjaa kansakuntien välisiä suhteita?</i>	782
KANSAINVÄLISTEN TOIMIJOIDEN YKSILÖITYMINEN JA MAAILMANKUVA	788
<i>YK:n universaalit arvot ja ihanteet – rajoitteina inhimillinen ihmisyyt ja kansakuntien intressiristiriidat</i>	788
<i>EU:n yhtenäisyys suhteessa erilaisiin jäsenmaihiin</i>	792
<i>Kansainväliset kansalaisjärjestöt – universaalit ihanteet yksilöitymisen ja maailmankuvan taustalla</i>	795
JOHTOPÄÄTÖKSET: KORKEAMMAT IHANTEET OSANA EETTISESTI VASTUUTietoista sosiaalistumista, yksilöitymistä ja maailmankuvaa uudessa, kestävämmässä maailmanjärjestyksessä	797
VI. LOPPUPÄÄTELMÄT	805
NYKYMAAILMAN TILA	805
MAAILMAN KEHITYSNÄKYMÄT	810
MITEN KOHTI UUTTA, KESTÄVÄMPÄÄ MAAILMANJÄRJESTYSTÄ?	813
KUVA- JA TAULUKKOLUETTELO	821
LÄHTEET	829